

GENEL TÜRK TARİHİ

ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt/Volume 6, Sayı/Issue 12, Temmuz/July 2024, ss. 701-714.

Geliş Tarihi–Received Date: 21.05.2024 Kabul Tarihi–Accepted Date: 28.06.2024

ARAŞTIRMA MAKALESİ – RESEARCH ARTICLE

1927 NÜFUS SAYIMINA GÖRE KIRKLARELİ’NİN DEMOGRAFİK YAPISI

doi 10.53718/gttad.1487899

AYŞEGÜL ŞENTÜRK YİĞİT*

ÖZ

Trakya olarak ifade edilen coğrafyanın -ki günümüzde Çanakkale ilinin Gelibolu ve Eceabat ve İstanbul’un Çatalca ve Silivri ilçelerini kapsayan coğrafyanın adıdır- Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illeri, II. Balkan savaşı sonrası Türkiye’de kalan kıymetli Avrupa topraklarıdır. 19. yüzyılda milliyetçiliğin etkisiyle Osmanlı İmparatorluğu’ndan ayrılan Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan gibi ülkelerin homojen bir nüfus oluşturmak amacıyla yaptıkları zulümler dışında, Balkan coğrafyasında emelleri olan Avusturya-Macaristan, Rusya, İngiltere gibi ülkelerin politikaları ve 1800’den başlayarak 1920’lere kadar süren savaşlar ve bu savaşların sonucu olan göç dalgaları Osmanlı İmparatorluğu’nda etnik ve dinî dönüşümlere yol açmıştır. Bu durumu özellikle Trakya’da görmek mümkündür. Trakya’nın hemen hemen her kesiminde nüfusun büyük çoğunluğunu çeşitli tarihlerde gelen göçmenler oluşturmaktadır. 1900’lerden itibaren 1970’lere kadar % 85’i Yunanistan olmak üzere Bulgaristan ve Balkanlardan yaklaşık 1 milyon 250 bin göçmen gelmiş, bunların çoğunluğu İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ ve Bursa illerine yerleştirilmişlerdir. Göç eden nüfusun bir kısmı bu illerde kaldığı gibi bir kısmı da Anadolu’da kendine yeni yer ve yurt edinmeye çalışmış, gelen göçmenlerin sayıca fazlalığı ve bu göç durumunun cumhuriyet döneminde de süreklilik arz etmesi gerek Osmanlı İmparatorluğu döneminde gerekse Türkiye Cumhuriyeti’nde zor bir süreç oluşturmuş, başta Trakya olmak üzere göçmen iskân politikasıyla birçok şehrin cinsiyet, eğitim, meslek, dil açısından demografik yapısı değişmiştir. Sürekli değişen bir olgu olan nüfusu, doğumlar, ölümler ve göçler niteliği ve niceliği açısından değiştirirken, devletler de değişen bu durumları takip ederek ona göre politikalar izlemek zorunda kalmıştır. Bu sebeple sosyal yapının belirlenmesinde siyasi otoriteler nüfus konusuna ayrı bir özen göstermektedir. 20. yüzyılın başlarında nüfus artışının devletlere iktisadi, siyasi ve askerî güç kazandırdığı yönünde hâkim olan anlayışı benimseyen yeni Türk devleti için nüfus olgusu, bir devletin ekonomik yönden gelişmesinde oynadığı önemli rolün yanı sıra özellikle Türk devriminin siyasi, sosyal, kültürel özgün yanlarını belirleyen ana unsurlarının da başında gelmektedir.

Sosyal ve ekonomik alanlarda gelişme kaydedebilmek, dış kaynaklı tehdit ve emellere karşı ülkeyi korumak isteyen yeni Türk devleti, bekârlık vergisi, salgın hastalıklarla mücadele, doğumların artırılması, mübadele gibi tedbirler alarak nüfusu artırmaya yönelik bir nüfus politikası izlemiştir. Türkiye’de nüfus konusu ulusal politika bağlamında ilk kez Atatürk tarafından ele alınmıştır. 1927 nüfus sayımında devlet, nüfusunun ne kadarının kayıt altında ne kadarının kayıt dışında olduğunu tespit etmeye yönelik sayım cetvelleri oluşturarak bu amaca yönelik sorular hazırlamıştır. Bu veriler araştırmacılar tarafından ele alınarak pek çok ilin demografik özelliklerini ortaya koyan değerli çalışmalar yapıldığı halde Kırklareli nüfusunun demografik özellikleri hakkında sayımda ortaya çıkan sonuçlar ve ilin o yıllardaki nüfus özellikleri ele alınmamıştır.

Bu çalışma ile Kırklareli’nin demografik tarihindeki bu eksikliği gidermek amacıyla Türkiye’nin ilk kapsamlı nüfus sayımı olan 1927 nüfus sayımına göre ilin nüfus özellikleri sayılarla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca 1927 nüfus sayımının nasıl uygulandığı ve uygulamada karşılaşılan problemlerin olup olmadığı, Kırklareli merkez, kazalar ve köyler nüfusu, sayı, cinsiyet, medeni durum, okuryazarlık, engelli durumu, meslekler, din ve dilleri ele alınarak Kırklareli’nde yaşayan toplumun yapısı Türkiye İstatistik Kurumu’nun güvenilir verilerine dayanılarak ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırklareli, Nüfus, Sayım, Göç.

* Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Isparta/TÜRKİYE, E-Posta: aysegulsenturk@sdu.edu.tr, ORCID ID: 0009-0009-7851-5833.

DEMOGRAPHIC STRUCTURE OF KIRKLARELİ ACCORDING TO 1927 POPULATION CENSUS

ABSTRACT

Today, the region called Thrace, which includes the Gelibolu and Eceabat districts of Çanakkale province, the Çatalca and Silivri districts of Istanbul, as well as the provinces of Edirne, Kırklareli and Tekirdağ, is the remaining valuable land of Europe. In Turkey after the Second Balkan War. The Wars that lasted from the 1800s to the 1920s and the waves of migration caused by these wars led to ethnic and religious transformations in the Ottoman Empire. It is possible to see this situation especially in Thrace. In almost every part of Thrace, the majority of the population consists of immigrants who came at various times. From the 1900s to the 1970s, approximately 1 million 250 thousand immigrants came from Bulgaria and the Balkans, 85% of which were from Greece, and the majority of them were settled in the provinces of Istanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ and Bursa. While some of the migrating population stayed in these provinces, some of them tried to find a new place and homeland for themselves in Anatolia. The large number of immigrants and the continuity of this migration situation during the republican period created a difficult process both during the Ottoman Empire and in the Republic of Turkey. With the immigrant settlement policy, the demographic structure of many cities, especially in Thrace, has changed in terms of gender, education, profession and language. While the population, which is a constantly changing phenomenon, changes in terms of quality and quantity of births, deaths and migrations, states have had to follow these changing situations and follow policies accordingly. For this reason, political authorities pay special attention to the population issue in determining the social structure. For the new Turkish state, which adopted the prevailing understanding that population growth gave states economic, political and military power at the beginning of the 20th century, the phenomenon of population, in addition to the important role it played in the economic development of a state, was also one of the main elements that determined the political, social and cultural unique aspects of the Turkish revolution. The new Turkish state, which wanted to make progress in social and economic fields and protect the country against external threats and ambitions, followed a population policy that aimed to increase the population by taking measures such as single tax, combating epidemics, increasing births, and population growth. In Turkey, the population issue was addressed for the first time by Atatürk in the context of national policy. In the 1927 census, the state created census tables and prepared questions for this purpose to determine how much of the population was registered and how much was unregistered. Although these data were handled by researchers and valuable studies revealing the demographic characteristics of many provinces were conducted, the census results regarding the demographic characteristics of Kırklareli's population were not discussed and the population characteristics of the province in those years were not revealed. This study aims to eliminate the gap in the demographic history of Kırklareli by revealing the population characteristics of Kırklareli according to the 1927 census, which is Turkey's first comprehensive census. "In addition, the implementation of the 1927 census in the study, possible problems encountered in practice and the population of Kırklareli center, districts and villages, their numbers, genders, marital status, literacy, disability status, professions, religions and languages are based on reliable data of the Turkish Statistical Institute.

Keywords: Kırklareli, Population, Census, Migration.

GİRİŞ

Ekonomik gelişme açısından önem arz eden nüfus olgusu günümüzde toplumsal yaşamın tüm yönleriyle ilişkili olan bir konuma gelmiştir. Bir siyasi otorite, ekonomik, sosyal, kültürel, dinî ve başka farklı sebeplerle nüfusun özelliklerini ve miktarını tespit gereği ile nüfus sayım çalışmaları yapar. Nüfusun kesit çalışma olarak ve referans tarihi itibarıyla cinsiyet, yaş, medeni durum, din, dil, doğurganlık, meslek, eğitim gibi temel niteliklere göre yapısını öğrenmek amacıyla yapılan ve tüm nüfusu içermek zorunda olan nüfus sayımı, nüfusun nitelik ve nicelik açısından zaman içindeki gelişimini izlemeyi de hedefler.¹

Bir toplumun sosyal yapısının belirlenmesinde ülkenin nüfus yapısı ve nüfusun artışı, doğum ve ölüm oranı, coğrafi dağılımı ve göç alma ve verme gibi özellikleri etkili olmaktadır. Siyasi otoriteler ülke politikalarını belirlerken bu sosyal yapıyı göz önünde bulundurlar.² Sosyal yapı kadar devletin ekonomik yönden gelişmesinde de önemli bir rol oynayan nüfus, özellikle Türkiye açısından Türk devriminin siyasi, sosyal, kültürel özgün yanlarını belirleyen ana unsurların başında gelmiştir.³ Doğum, ölüm ve göç olguları ile nüfusun azalması ve artması toplumların ilerlemesine ve gerilemesine etki etmekte, devletler sürekli değişen nüfus olgusuna göre politikalar takip etmek durumunda kalmaktadır.⁴

¹ Nüfus ve Nüfusun Yapısı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Ankara, 1994, s. 1.

² Ramazan Baş, *Türkiye'nin Nüfus Politikası (1923-1980)*, Atatürk Arş. Mer. Yay. Ankara 2023, s. 53.

³ Kemal Arı, "Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikasını Belirleyen Temel Unsurlar", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 8, S. 23, 1992, s. 409.

⁴ Güven Dinç, "Cumhuriyet'in İlk Nüfus Sayımına Göre Antalya'nın Demografik Yapısı", *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, S. 12, 2007, s. 67; Baş, *age*, s. 2.

Tahrir denilen sayımlarla nüfus kayıtları oluşturan Osmanlı İmparatorluğu'nda⁵ toprak yazımı adı altında nüfus sayımı yapılmıştır. İlk nüfus sayımı ise 1831'de vergi toplanacak ve askere alınacak kişilerin belirlenmesi için askerî ve ekonomik bir amaçla yapılmış, kadımlarla birlikte bazı kesimlerin de göz ardı edildiği bu sayımlar tüm ülkeyi kapsamamış, farklı yer ve tarihlerde yapılmıştır.⁶ 1884 öncesinde yapılan sayımlarda kişilerin isimlerinin yazılı olduğu bir nüfus defteri bulunmadığından istatistik kaydı bulmak ise imkânsızdır.

1920'lere kadar süren savaşlar ve bu savaşların sonucu olan göçler Osmanlı nüfusunda dönüşümlere yol açmıştır.⁷ Bu durumu Trakya'da da görmek mümkündür. Trakya'nın hemen her kesiminde nüfusun büyük çoğunluğunu çeşitli tarihlerde gelen göçmenler oluşturmaktadır. Bu göç hareketi 1877-1878 Osmanlı-Rus harbinden önce başlamış olmakla birlikte, 93 Harbi ve sonrasında büyük kitlelere ulaşan göç hareketi süreklilik göstererek⁸ Balkan Savaşları ve 1923 sonrası nüfus mübadeleleri ile devam etmiş ve bu durum bölgenin demografik yapısını değiştirmiştir. 1923-1970 yılları arasında %85'i Yunanistan olmak üzere Bulgaristan ve Balkanlar'dan yaklaşık 1.250.000 göçmen gelmiş, bunların çoğunluğu İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ ve Bursa illerine yerleştirilmiştir.⁹ 1870 tarihli Edirne Salnamesine bağlı Nüfus Cetveline göre Edirne, Tekirdağ ve Gelibolu sancaklarında yaşayan Müslüman sayısı (erkek) 63.117, Gayrimüslim sayısı ise 171.827'dir. 1880'de Edirne (Merkez, Havsa, Uzunköprü) 200 bin, Kırklareli (Merkez, Pınarhisar, Vize, Saray, Midye, Babaeski, Lüleburgaz) 150 bin, Tekirdağ (Merkez, Çorlu, Ereğli, Hayrabolu, Malkara, Enez, Şarköy, Keşan) ise 181.500 ve toplamda 531.500'dür.¹⁰ Balkan Savaşları ile Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ'a 95.267 Müslüman göçmen yerleştirilmiştir.¹¹ I. Dünya Savaşı öncesi nüfusun vilayet salnamelerine göre 10 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu nüfusun demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerini tespit etmek mümkün olmamakla birlikte büyük çoğunluğun kırsal kesimde yaşadığını, savaşlar ve salgın hastalıklar sebebiyle özellikle genç ve okumuş erkek nüfusun azaldığını belirtmek gerekir.¹²

1919'da Atatürk'ün Samsun'a çıkmasıyla başlayan Türk Millî Mücadelesi başta insan gücü olmak üzere maddi imkânsızlıklar içerisinde Türk milletinin büyük özverisiyle zafere ulaştırılmıştır. 20. yüzyılın başlarında nüfus artışının devletlere iktisadi, siyasi ve askerî güç kazandırdığı yönünde hâkim olan anlayışı yeni Türk devleti de benimsemiştir. Osmanlı İmparatorluğu'ndan iktisadi kaynak olarak olumsuz bir miras alan yeni Türk devletinin yöneticileri, Lozan Antlaşması görüşmeleri devam ederken bu olumsuzluğu gidermede uygulanacak politikaları belirlemek üzere 17 Şubat 1923'te İzmir'de bir iktisat kongresi toplamıştır. Mustafa Kemal Paşa açış konuşmasında Türkiye'nin coğrafyası ve doğal kaynaklarına göre nüfusunun az olduğunu, bu olumsuzluğun ve bunun sonucu olan işgücü eksikliğinin, sermaye-yoğun üretim teknikleri vasıtasıyla ortadan kaldırılabileceğini ifade etmiştir.¹³ Nitekim Türkiye'nin 1923 sınırları içindeki nüfusu 1914'te 16,3 milyondan 1927 yılında 13,6 milyona düşmüştür. Azalma oranı %17 olup bunun sebebi 1913 sonrası devam eden savaşlarda erkek nüfusun ordunun asker kaynağı olmasıdır. Nüfusta oluşan azalma büyük şehirleri küçültürken, küçük şehirleri de birer büyükçe köy haline dönüştürmüştür. Sürekli savaşlar sadece nüfusu değil, %80'i tarımla geçinen bir ülkede tarımsal üretimi de oldukça düşürmüştür.¹⁴ İşte bu sebeplerle nüfus sorununa yönelik bilinçli bir politikanın takibine Cumhuriyet döneminde başlanmıştır,¹⁵ Türkiye Cumhuriyeti gerek nüfusun cinsiyet, yaş, medeni durum, din gibi özellikleri açısından miktarını belirlemek gerekse de mevcut insan kaynaklarını değerlendirebilmek için nüfus sayı ve vasıf bakımından gelişimini ve ilerlemesini kayıt altına almak istemiştir.¹⁶ Nüfusu artırmanın bir aracı olarak dış ülkelerdeki Türklerin Türkiye'ye göç etmelerinin sağlanmasının ve bu yolla nüfus artış hızını çoğaltmanın faydalı bir metot olabileceği düşünülmüş,¹⁷ Atatürk mübadele ile özellikle Makedonya ve Batı Trakya'dan Türkiye'ye gelecek Müslüman Türk nüfusun Türkiye için faydalı olacağını ümit etmiştir. Sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı ülkeyi korumak isteyen¹⁸ yeni Türk devleti, mübadele dışında, bekârlık vergisi, salgın hastalıklarla mücadele, doğumların artırılması, halk sağlığının

⁵ Erol Tümetekin-Nazmiye Özgüç, *Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân*, Çantay, İstanbul 2019, s. 214.

⁶ Aytül Tamer-Alanur Çavlin Bozbeyoğlu, "1927 Nüfus Sayımının Türkiye'de Ulus Devlet İnşasındaki Yeri: Basında Yansımalar", *Nüfusbilim*, S. 26, 2004, s. 75.

⁷ Dinç, *agm.*, s. 70.

⁸ Balkanlarda Türklere karşı kurulan komitacılık faaliyetleri 93 Harbinden sonra hızlanmış, bölgede yaşayan Türklere baskı ve zulüm sebebiyle can güvenliği ve huzur kalmamıştır. Bu durum binlerce Türk'ün köylerini terk edip Trakya ve İstanbul'a göç etmesine sebep olmuştur. Ahmet Halaçoğlu, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri*, TTK Yay. Ankara, 1995, s. 29,48.

⁹ Mehmet Turgay Gökçen, Mehmet Turgay, *Trakya'da Mekânsal Değişimler*, İstanbul Üniv., Sosyal Bilimler Ens., Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1994, s. 20.

¹⁰ Gökçen, *agt.*, s. 24.

¹¹ H. Yıldırım Ağançoğlu, *Balkanların Makûs Talihi: Göç*, İz Yay. İstanbul, 2013, s. 203.

¹² Bülent Çalışkan, *Türkiye'de Nüfus Artışının Ekonomik Gelişme ve İstihdam Açısından İncelenmesi*, İstanbul Üniv., Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1993, s. 9.

¹³ Yahya S. Tezel, *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi*, Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul, 1994, s. 149.

¹⁴ Tezel, *age.*, s. 97.

¹⁵ Adnan Güriz, "Türkiye'de Siyasi Partilerin Nüfus Politikası Konusunda Görüşleri", *Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 28, S. 1, 1971, s. 14.

¹⁶ Savaş Sertel, "Cumhuriyet'in İlk Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Malatya'da Nüfus", *Akademik Bakış Dergisi*, S. 48, 2015, s. 81.

¹⁷ Güriz, *agm.*, s. 37.

¹⁸ Önder Duman, "Atatürk Döneminde Balkan Göçmenlerinin İskân Çalışmaları (1923-1938)", *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 43, 2009, s. 474.

1927 NÜFUS SAYIMINA GÖRE KIRKLARELİ'NİN DEMOGRAFİK YAPISI

korunması gibi tedbirler alarak nüfusu artırmaya yönelik bir nüfus politikası izlemiştir. Güçlü bir millet olmanın gereği olarak değerlendirilen bu tür bir nüfus politikası ulusal bir politika olarak ilk kez Atatürk tarafından ele alınmıştır. Nitekim 1 Mart 1924'te TBMM'nin ikinci dönem açılışı için yaptığı konuşmada Atatürk; "Nüfusumuzun muhafazası ve artırılması amacı oldukça önemlidir. Genel halk sağlığı için alınan tedbirler artırılmalı, süreklilik arz etmelidir. Güçlü ve yetenekli Türk milleti bilimsel gelişmelerle birlikte Türk vatanını hızla dolduracak ve şenlendirecektir, buna kimsenin şüphesi yoktur" sözleriyle nüfusun önemini dile getirmiştir.¹⁹

1935 nüfus sayımından geriye doğru giderek dolaylı ve güvenilir yöntemler kullanan tahminler yapılarak elde edilen ve 12.900.000 ila 13.220.000 arası tahmin edilen 1923 nüfus sayımından²⁰ sonra Türk Müslüman nüfusunun demografik özellikleri hakkında ilk sağlıklı verileri sunan nüfus sayımı *de facto* olarak 1927 yılında gerçekleştirilmiştir.²¹ 1927 nüfus sayımında devlet, kayıt altında olan ve olmayan nüfusu tespit etmeye yönelik sayım cetvelleri oluşturularak bu amaca yönelik sorular hazırlamıştır.²² Bu veriler araştırmacılar tarafından ele alınarak pek çok ilin demografik özelliklerini ortaya koyan değerli çalışmalar yapıldığı halde Kırklareli nüfusunun demografik özellikleri hakkında sayımda ortaya çıkan sonuçlar ele alınmamış ve ilin o yıllardaki nüfus özellikleri ortaya konmamıştır. Bu çalışma ile gerek Kırklareli'nin nüfus tarihindeki bu eksikliği gidermek gerekse de 1927 nüfus sayımının nasıl uygulandığı ve uygulamada karşılaşılan problemlerin olup olmadığı, halkın sayıma fikren ve fiilen nasıl hazırlandığı, sayımda hatasız bilgi temin edilip edilmediği ve Kırklareli nüfusunun ne tür demografik özelliklere sahip olduğu soruları cevaplanmaya çalışılmıştır. Doküman incelemesi yönteminin uygulandığı bu çalışmada ana veri kaynağı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun ortaya koyduğu güvenilir verilerden yararlanılmış, arşiv belgeleri, ilgili kaynaklar ve makaleler analiz edilerek Cumhuriyet'in ilk nüfus sayımında Kırklareli ili demografik açıdan irdelenmiş ve 1927 nüfus sayımına ilişkin bilgiler sunulmuştur. Kırklareli merkez, kazalar ve köyler nüfusu, sayı, cinsiyet, medeni durum, okuryazarlık, maluliyet durumu, meslekler, din ve dilleri ele alınarak Kırklareli'nde yaşayan toplumun yapısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

1. 1927 Genel Nüfus Sayımı İçin Yapılan Hazırlıklar

1927 sayımı için hükümet bir yıl öncesinden hazırlıklara başlamış, sayımı planlamak, gerçekleştirmek ve sonuçlandırmak amacıyla İstatistik Umum Müdürlüğü kurulmuş ve başına da Belçika'dan davet edilen istatistik uzmanı Camille Jacquart tayin edilmiştir. 28 Ekim 1927'de yapılması planlanan sayım için öncelikle gerekli kanunların çıkarılması sağlanmış, 12 Haziran 1926 tarih ve 893 numaralı kanunla 1927'de Türkiye Cumhuriyeti içinde umumî bir nüfus tahriri (nüfus sayımı) yapılması, 2. maddesi ile 1925 ve 1926'da bazı illerde tecrübe tahrirleri (deneme sayımları) uygulaması için Dâhiliye Vekâletine yetki verilmiştir.²³

1927 sayımından önce deneme sayımlarının yapıldığı pilot bölge olarak; Sivas, Ankara, Konya, Mersin, Tekirdağ illeri ve Ödemiş kasabası seçilmiş, İstatistik Umum Müdürü buralara giderek deneme sayımları hakkında tetkiklerde bulunmuş ve bunları rapor etmiştir. Arşiv belgelerine yansıyan raporunda Konya ve Adana valileriyle yaptığı görüşmelerden bilgiler paylaşmış, örneğin Konya'da bazı kazaların uzaklığından dolayı tahrir memurlarının yeterli olmayacağından endişe duyduğunu, hanelere verilecek numara için karşılanması istenen on bin lirayı belediyelerin karşılamak istemediğini, bu durumu çözümü için meclise bir kanun layihası verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca nüfusu beş binden fazla olan kaza ve şehirler için hanelere numara konulması ve sokaklara isim verilmesi hususunun da kanun layihasına eklenmesinin faydalı olacağını ifade etmiştir.²⁴ Tecrübe tahririnden çıkan bir sonuçta, göçebe yaşayan nüfusun belirlenen yöntemle sayılamayacağı anlaşılmış, bu sebeple göçebe durumunda olan nüfusun sayımı için, vali ve o yerin en büyük askerî amirinin emrinde Diyarbakır'da toplanacak bir komisyon kurulmasına karar verilmiştir. Bu komisyon İstatistik Umum Müdürlüğü'nün verdiği direktifle göçebe nüfusu tabi oldukları reislerin ifadelerine göre yalnız kadın ve erkek itibarıyla sayacaktır.²⁵

1 Mayıs 1926'da Başvekîl İsmet Paşa, nüfus sayımı ile ilgili TBMM'ye gönderilen kanun tasarısının gerekçesini şu cümlelerle açıklamıştır:

"Bir milletin sahip olduğu en değerli varlık, sınırları içinde yaşayan ve gücünün kaynağı olan insan kaynağıdır. Bir hükümet için, halkının durumu ve gelişimiyle ilgili kesin ve kapsamlı bilgiye sahip olmak son derece önemlidir. Elimizdeki bilgiler bu konuda yeterli değildir. Bu konuda uzun bir süre boyunca toplanan bilgiler olsa da savaşlar ve nüfus değişiminin de etkisiyle cumhuriyet sınırları içindeki nüfusun miktarı tam olarak bilinmemektedir. Mevcut olmayan verileri sadece genel bir nüfus sayımıyla elde edebiliriz. Nüfusun gerçek sayısı, çeşitli açılardan incelenmelidir: Cinsiyet, yaş, meslek, askerlik durumu, etnik köken, din ve

¹⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, C. 7, Birleşim 1, s. 4.

²⁰ Dinç, *agm*, s. 71.

²¹ *De Facto* yöntemi, sayım anında bulunulan yerdeki nüfus büyüklüğünün belirlenmesidir. Bir ülkede yaşayan nüfusun ikamet ettikleri yer, hangi ülkenin vatandaşı oldukları dikkate alınmaksızın bulunduğu yerde sayılmasıdır. Sayım günü ülke sınırları içerisinde bulunan bütün nüfus sayıma dâhil edilir. Mustafa Köse, Mustafa, *1927 Nüfus Sayımı ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi*, Afyon Kocatepe Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2010, s. 15.

²² Fevzi Çakmak, "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Nüfusu Kayıt Altına Almaya Yönelik Girişimler", *ÇTTAD*, VIII/18-19, 2009, s. 94.

²³ *1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül III*, TCBIUM, Başvekâlet Müdevvenat Matbaası, Ankara 1929, s. 3.

²⁴ BCA, Fon Kodu: 30-10-0-0, Yer No: 25-145-10.

²⁵ *1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül III*, s. 4.

AYŞEGÜL ŞENTÜRK YİĞİT

mezhep. Bu nedenle her bölgenin tüm nüfusunu usulüne uygun bir şekilde saymak zorunludur. Bu yıl, birkaç vilayette deneme amaçlı nüfus sayımı yapılacaktır. Bu tecrübenin sonuçlarına göre alınacak tedbirlerle 1927’de genel bir nüfus sayımı yapılacaktır”.²⁶

1927 sayımı için sayım bölgelerinin oluşturulması, binaların numaralandırılması ve sokaklara isim ile numara verilmesi, bina cetvellerinin çıkarılması, görevlilere konferanslar verilmesi, halkın bilgilendirilmesi, sayım komisyonlarının oluşturulması gibi hazırlıklar tamamlanmış,²⁷ İsmet Paşa tarafından sayım için gerekli kanun tasarısı meclise sunulmuş, yaşanan savaşlar ve Türk-Yunan ahali değişimi sonrası oluşan değişiklikleri tespit etmek için bir nüfus sayımının yapılması zorunluluğu ifade edilmiştir. Görüşmelerin ardından dokuz maddeden oluşan “Umum-i Tahriri Nüfus İcrası Hakkında Kanun” çıkarılarak nüfus sayımı konusu kanuna bağlanmıştır.²⁸ Sayımda halka her kesimin rahatlıkla anlayabileceği şekilde hane numarası, aile ismi, cinsiyet, doğum tarihi, medeni hali, ana dili, sürekli ikametgâhı, okuma yazması olup olmadığı, mesleği, inancı ve maluliyet durumu ile doğum yerini de içeren on beş soru sorularak çağdaş tekniklerin kullanıldığı bir nüfus sayımı gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.²⁹ 1923’te Türkiye’de 72 il var iken sayımın gerçekleştirildiği 1927 yılında Türkiye, idari bölümlüklük itibari ile 63 il,³⁰ 328 ilçe ve 700’e yakın nahiyeden oluşmaktadır. 40.600 kadar da köy mevcuttur.³¹ 28 Ekim 1927 Cuma günü yapılacak olan nüfus sayımında ülke genelinde sokağa çıkma yasağı uygulanmış ve top sesleriyle sayımın bittiğini ilan edilene kadar yasak devam etmiştir. 53.673 tahrir mıntıkası oluşturularak 52.276 nüfus memurunun görev yaptığı sayımda, mahallinde görev yapan sayım memurlarına herhangi bir ücret ödenmemiştir.³²

İstatistik Umum Müdürlüğü’nde yapılan tasnif ve kontrol işlemlerinin ardından bildirilen veriler Türkiye Cumhuriyeti Dâhiliye Vekâlet’ine gönderilmiştir. Vilayet ve kazalardan gelen sonuçlara göre Türkiye nüfusu, 6.563.879’ü erkek ve 7.084.391’i kadın olmak üzere toplamda 13.648.270 kişi olarak hesaplanmıştır.³³ Sonuçtan duyduğu memnuniyeti ve görüşlerini Camille Jacquart Anadolu Ajansa şöyle ifade etmiştir:

“Türkiye’de nüfus tahririnin başarıyla tamamlandığını görmekten bahtiyarım. Bu başarı, belirlediğimiz usullere uygun olarak yapılmakla birlikte aynı zamanda 28 Ekim 1927 tarihinde Türkiye’nin ilerlemesinde önemli bir aşama olarak dikkate değerdir. Halk, talimatları titizlikle uygulayarak nüfus tahririni sakin bir şekilde uygulamıştır bunda aylardır gazeteler ve konferanslarla yapılan güçlü propagandanın da oldukça etkisi olmuştur. Hükümet nüfus sayımının hazırlaması ve sonuçlarının belirlenmesinde şahsıma herhangi bir telkinde bulunmamıştır. Birçok kez ‘bana elde ettiğiniz neticeleri yayınlamanıza hükümet izin vermeyecektir çünkü Türkiye’nin nüfusu on milyon bile değildir’ diyenler oldu. Şimdi, elde edilen sonuçlar bazı çevrelerde şaşkınlık ve hayal kırıklığı yaratacak ve nüfus sayısının yanlış olduğunu iddia edenler olacaktır.”³⁴

Kırklareli nüfusu hakkında detaylı verilere ulaşma ve bu verilere göre bilimsel değerlendirmeler yapabilme imkânı 1927 sayımı ile mümkün olabilmekle birlikte, sayımda bazı aksaklıklarda yaşanmamış değildir. Örneğin, hazırlık faaliyetleri konusunda yazdığı bilgilendirme tedbirlerinde, “*tahrir cetvellerine yazılmaktan kaçınmak hislerine ve aile halkıyla çocuklarının miktarını sahil olarak söylememe meylî in ziyade köylü sınıfında görülmektedir*” diyen C. Jacquart bu durumun sayımın doğru neticelenmesini engelleyebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca sayım memurları, yaptıkları vazife için herhangi bir ücret almamış, sadece uzak bölgelere gönderilecekler yol masrafı için harcırah verilmesi kararlaştırılmasına rağmen ayrılan ödenek yetmediği için sayım görevlilerinin kendi memleketlerinde vazifelendirilmesi uygun bulunmuş, bazı yerlerde sayım işi okuma yazması olmayan sayım görevlilerine bırakılmıştır. Bazı sayım memurlarının “bekâr” kelimesini yanlış anlayarak “dul ve boşanmış” kimseleri de bu sınıfa dâhil etmeleri savaşlarda kaybedilen erkek nüfusta göz önüne alındığında dul kadın nüfus sayısının çok daha fazla çıkmasına sebep olmuştur.³⁵ 1927 ve 1935 nüfus sayımı sonuçlarının kıyaslanması sonucunda Kırklareli dâhil -ki ilin 1935 sayımında nüfusu 172.697³⁶ olarak hesaplanmıştır- bazı illerde nüfusta artış oranının oldukça fazla görülmesi, 1927 nüfus sayımında söz konusu yerlerin nüfusunun noksan sayılması ile açıklanmıştır. Bunun bir başka örneği de 1931 yılında yapılacak genel seçimler için tutulan mebus seçimi defterleri ile 1927 sayımında ortaya çıkan erkek nüfusun birbirini tutmamasıdır. Kırklareli’nde 1.940 çıkan eksik sayımın

²⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, C. 26, Birleşim 113, s. 93.

²⁷ Sayımda il, kaza ve köy nüfuslarını belirten cetvellerle birlikte Yer No: 6-5-7, doğum yerleri ve tabiiyetlerin belirlenebilmesi için Bulgaristan, Yunanistan Romanya, Arnavutluk’tan gelen göçmenlerin de nüfus ve hane miktarlarını belirten cetveller hazırlanmıştır. BCA, Fon Kodu: 272-0-0-65, BCA, Fon Kodu: 272-0-0-65, Yer No: 6-5-6.

²⁸ Esin Yüzbaşı, “1927-1950 Yılları Arasında Antalya’nın Nüfusu ve Demografik Yapısı”, *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 4, S. 2, 2020, s. 125.

²⁹ Köse, *agt*, s. 20-21.

³⁰ Ahmet Demirel, *Tek Partinin İktidarı*, İletişim Yay. İstanbul, 2018, s. 36.

³¹ *İstatistik Göstergeler 1923-2013*, TÜİK Yay. Ankara 2014, s. 5.

³² Zafer Koylu-Utku Can Erdinç, “1927 Nüfus Sayımına Göre Eskişehir”, *Atatürk Yolu*, S. 68, 2021, s. 508.

³³ *1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül-III*, s. 7,109, *TCBİUM, 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül I*, s. XXXII

³⁴ *1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül III*, s. 120-121.

³⁵ Bektaş Kaya, “1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Konya’nın Demografik Yapısı”, *Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Dergisi*, S. 47, 2022, s. 377, 383.

³⁶ *TCBİGD, 20 İlk Teşrin 1935 Genel Nüfus Sayımı*, C. 59, Hüsnütabiat Basımevi, İstanbul 1937, s. VIII, *Kırklareli İstatistik Yıllığı*, Kırklareli İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, s. 17, *kirklareli.gov.tr*.

1927 NÜFUS SAYIMINA GÖRE KIRKLARELİ'NİN DEMOGRAFİK YAPISI

tüm ülke genelinde 282.341 olduğu belirtilmiştir.³⁷ Nüfus sayımlarında yapılan en yaygın hatanın nüfusun olduğundan az beyan edilmesi olduğunu belirten Kemal Karpat, en gelişmiş ve çağdaş olanı da dâhil hiçbir sayım işleminde toplam nüfusun doğru olarak sayılamayacağını, Amerika Birleşik Devletleri'nin bile 1980'de gerçekleştirdiği nüfus sayımında eğitilmiş personel ve gelişmiş teknoloji ile kusursuz bir sayım uygulamadığını belirtmiştir.³⁸ Sayımdan yıllar sonra 1927 sonuçlarını "güvenilmeyen veriler" olarak nitelendiren değerlendirmeler görmek mümkün olmakla birlikte,³⁹ Türkiye Cumhuriyeti'nin 1927 yılı koşullarında gerçekleştirdiği bu sayımı başarılı olarak kabul etmek gerekir.

2. 1927 Nüfus Sayımı İstatistiklerine Göre Kırklareli'nin Demografik Yapısı

Osmanlı İmparatorluğu'nda vilayet sisteminden önce bugünkü Trakya toprakları Edirne eyaleti içerisinde değerlendirilmekteydi. Vilayet Nizamnamesinin yürürlüğe girmesi sonrası 1880'de Merkez, Gelibolu, Tekirdağ, Dimetoka, Gümölcine ve Kırklareli ile birlikte Edirne, sancak sayısı altı olan bir il olmuştur. Merkez, Tekirdağ, Gelibolu ve Kırklareli sancakları, 1900'lerden itibaren 1923'e kadar Edirne vilayetine bağlı kalırken, kazalar ve nahiyelerin durumu ise bağlı olduğu yere ve statüsüne göre değişkenlik göstermiştir. 1881-1893 yılları arası Kırklareli'nde 17.111'i kadın, 19.216'sı erkek olmak üzere 36.327 Müslüman, 26.208'i kadın, 27.455'i erkek olmak üzere 53.663 Rum, 16.320'si kadın, 17.679'u erkek olmak üzere 33.999 Bulgar, 45'i kadın, 63'ü erkek olmak üzere 108 Ermeni ve 425'i kadın, 475'i erkek olmak üzere 900 Yahudi yaşamaktadır. Bu nüfus dışında Katolik, Protestan, Latin ve yabancı uyruklu şekilde yapılan sınıflandırmaya göre 240 kişi yaşamakta olup, Kırklareli'nin toplam nüfusu 125.329'dur.⁴⁰ Kırklareli sancak olduktan sonra 1893-1906 yılları arasında göçler sonucu -ki bu göçlerde ağırlıklı nüfus Müslüman nüfusedir- nüfusu yaklaşık olarak % 31 oranında artmıştır. 1906-1914 yılları arası Kırklareli'nde 78.338 Müslüman, 70.501 Rum, 29.736 Bulgar, 1.699 Yahudi ve 149 Ermeni yaşamaktadır.⁴¹ I. Dünya Savaşı bittikten sonra 1921-1927 yılları arasında ise tasfiye taleplerinden de anlaşılacağı üzere⁴² gerek nüfus mübadelesi ile gerek mübadele dışı Trakya'ya 49.336 göçmen yerleştirilmiştir.⁴³

Balkan yarımadasının güneydoğusunda Türkiye'nin ise kuzey batısında bulunan Trakya yaklaşık olarak 25.000 km²'lik yüzölçümüyle Türkiye'nin %3'ünü oluşturmaktadır.⁴⁴ 1927 sayımında Türkiye genel nüfusuna oranı %2,89⁴⁵ olan Trakya günümüzde Edirne, Kırklareli, Tekirdağ illeri ile Çanakkale ilinin Gelibolu ve Eceabat, İstanbul'un Çatalca ve Silivri ilçelerini kapsamaktadır.⁴⁶

Türkiye'nin ilk genel ve ilmi⁴⁷ nüfus sayımı olan 1927 yılında nüfus 13.648 bin kişi olarak hesaplanmıştır. Nüfus yoğunluğu ise %18'dir.⁴⁸ Bu nüfusun %48,20'si erkek, %51,80'i ise kadın nüfusedir.⁴⁹ 1927 nüfus sayımına göre Türkiye nüfusunun 1.040.669'u Trakya Bölgesi'nde yaşarken, 12.607.601'i Anadolu'da yaşamaktadır.⁵⁰ Bu sayımda askerlik ve vergi nedeniyle yaklaşık 250-370 bin civarı nüfusun beyan edilmediği düşünülmektedir.⁵¹ Savaşlar, hastalıklar ve yoksulluk sebebiyle erkek nüfusu azalmış, erkeklerin uzun süre silahaltında kalmaları evlilik ve doğurganlık hızını düşürmüştür. Üretici yaş grubundaki genç erkek nüfus sayısının azalması ve kadın, yaşlı nüfus oranının artması, toplumun üretim ve tüketim dengesini bozmuştur.⁵²

1927 genel nüfus sayımında İstanbul ve Türkiye Avrupası vilayetleri içinde gösterilen⁵³ ve 1927 sayımına göre yüzölçümü 5660 km.², yerleşim birimi sayısı 206 olan Kırklareli'nin, merkez, kazalar; Babaeski, Demirköy, Lüleburgaz, Vize ve tüm köyler toplam nüfusu 108.989, km.²'ye düşen kişi sayısı ise %19,02 ile ülke geneli olan %18 sayısının üstündedir. Nüfusun 54.860'ını erkek, 54.129'unu kadın nüfus oluşturmaktadır. Buna göre kadın ve erkek nüfus arasındaki farkın çok az olduğu illerden biridir. Sayım rakamlarına göre toplam nüfusun 12.844'ü merkezde (6842 ile %53,27 erkek ve 6002 ile %46,72 kadın nüfus), 61.587'si kazalarda (30.844 ile %50,08 erkek, 30.743 ile %49,91 kadın nüfus) ve 34.558'i köylerde (17.174 ile %49,69 erkek ve 17.384 ile %50,30 kadın nüfus) yaşamaktadır. Kırklareli merkezin 12.844'lük nüfusu ile kaza nüfusları kıyaslandığında, 20.785 ile Babaeski,

³⁷BCA, Fon Kodu: 30-10-0-0, Yer No: 24-135-15.

³⁸ Kemal Karpat, *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, Timaş Yay. İstanbul 2010, s. 42.

³⁹ "İlk Kez 55 Yıl Önce Sayılmıştık", *Milliyet Aktüalite Dergisi*, 28 Ekim 1982.

⁴⁰ Karpat, *age*, s. 260.

⁴¹ Kaya Göktepe, "Türkiye Trakyasında Nüfus ve İskân Politikaları (1830-1914)", *Trakya Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 16, S. 2, s. 123.

⁴² BCA, Fon Kodu: 272-0-0-11, Yer No: 24-130-23.

⁴³ Ağanoglu, *age*, s. 205,304.

⁴⁴ *Trakya.org.tr*, Erişim 10.4.2024.

⁴⁵ Veysi Akın-Yalçın Kaya, "Cumhuriyetin İlk Tarım Sayımı Verilerine Göre Trakya'da Tarım ve Hayvancılık", *Trakya Üniv. Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 21(2), 2020, s. 105.

⁴⁶ Mehmet Turgay Gökçen, *Trakya'da Mekânsal Değişimler*, İstanbul Üniv., Sosyal Bilimler Ens., Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1994, s. 10.

⁴⁷ "Nüfus Sayımı", *Ülkü*, S. 33, Kasım 1935, s. 213.

⁴⁸ *İstatistik Göstergeler 1923-2013*, s. 5.

⁴⁹ *1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül II*, s. 90.

⁵⁰ Burhan Dinçer, "1927 Genel Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Edirne İlinin Nüfus Özellikleri", *JASSS*, S. 98, 2023, s. 511.

⁵¹ "Nüfus Sayımı", *Milliyet*, 23 Kasım 1960.

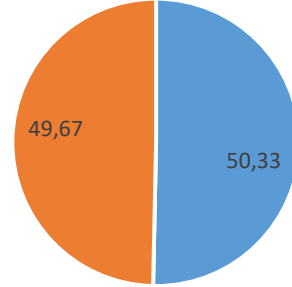
⁵² İbrahim Gökburun, "Türkiye'nin Demografik Dönüşüm Sürecinde Nüfus Politikalarının Rolü", *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 4 Özel Sayı, 2020, s. 3.

⁵³ *1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül II*, s. 90.

AYŞEGÜL ŞENTÜRK YİĞİT

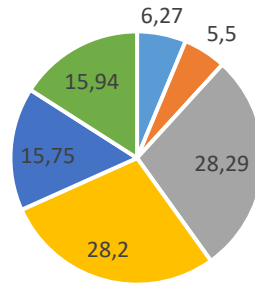
21.773 ile Lüleburgaz ve 15.630 ile Vize, merkez nüfusu geçmektedir. 3402 nüfusu ile Demirköy en az nüfusa sahip kaza olup (%3,12), km.²'ye 3 kişi düşmektedir.

Toplam Kadın Erkek Nüfus Oranı

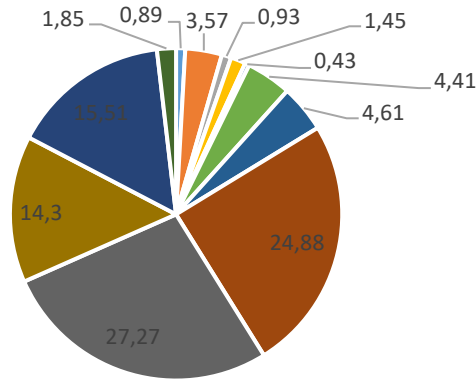
■ Toplam Erkek Nüfusu ■ Toplam Kadın Nüfusu

Kırklareli Nüfusu

■ Merkez Erkek Nüfusu ■ Merkez Kadın Nüfusu ■ Kazalar Erkek Nüfusu
■ Kazalar Kadın Nüfusu ■ Köyler Erkek Nüfusu ■ Köyler Kadın Nüfusu

Kırklareli Okuma Oranı

■ Merkez Okuma Bilen Kadın ■ Kazalar Okuma Bilen Erkek ■ Kazalar Okuma Bilen Kadın ■ Köyler Okuma Bilen Erkek
■ Köyler Okuma Bilen Kadın ■ Merkez Okuma Bilmeyen Erkek ■ Merkez Okuma Bilmeyen Kadın ■ Kazalar Okuma Bilmeyen Erkek
■ Kazalar Okuma Bilmeyen Kadın ■ Köyler Okuma Bilmeyen Erkek ■ Köyler Okuma Bilmeyen Kadın ■ Merkez Okuma Bilen Erkek

1927 NÜFUS SAYIMINA GÖRE KIRKLARELİ'NİN DEMOGRAFİK YAPISI

Sayım esnasında, “Matbu bir yazıyı okuyabilir misiniz?” sorusuna evet cevabı veren vatandaşlar okuma bilen sınıfa dâhil edilmişlerdir. Sayım sonuçlarında okuma bilen oranının oldukça düşük çıkması, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e kalan mirasta en büyük sorunlardan birini eğitimin oluşturduğunu göstermektedir. Kırklareli’nde de durum farklı değildir. Nitekim nüfusun 9.984’ü (%9,16) okuma biliyorken, 99.005’i (%90,83) ise bilmemektedir. Okuma bilen nüfus en fazla Kırklareli merkezde bulunmaktadır.⁵⁴ Tüm Kırklareli’nde toplam erkek nüfusun %5,91’i okuma biliyorken, kadın nüfusun ise sadece %2,25’i bilmektedir. Toplam erkek nüfusta okuma bilmeyenlerin oranı %43,59 iken kadınlarda ise bu oran %47,39’dur. Bu rakamlara rağmen Kırklareli eğitim konusunda Trakya illeri arasında en iyi durumda olan il olarak kabul edilmektedir.⁵⁵

Medeni Durum	Kırklareli Merkez	Kazalar	Köyler
Bekâr	5.994 - %46,66	29.160 - %47,34	16541 - %47,86
Evli	5.708 - %44,44	26.594 - % 43,18	14.966 - %43,30
Dul	1.064 (144 Erkek, 920 Kadın) %8,28	4.724 (1.912 Erkek, 2.812 Kadın) %7,67)	2.858 (344 Erkek, 2.514 Kadın) %8,27
Boşanmış	72 (28 Erkek, 44 Kadın)	281 (154 Erkek, 127 Kadın)	179 (38 Erkek, 141 Kadın)
Bilinmeyen	6	49	14

1927 nüfus sayımında kişilerin medeni durumlarını sınıflandıran bir cetvel hazırlanarak sorular yöneltilmiştir. Buna göre toplam nüfusun %48,02’si bekâr, %38,78’i ise evlidir. Kırklareli’nin bekâr nüfusunun %45,75’lik kısmı 13 yaş altı grubudur. Bekâr nüfus oranının yüksek çıkmasının sebebi bu yaş grubunun büyük bir paya sahip olması ile açıklanabilir.

Medeni durumla ilgili istatistiklerde dikkat çeken bir husus, dul ve boşanmış sayısında görülmektedir. Eşini kaybetmiş kadın nüfusunun erkek nüfusa oranla neredeyse sekiz kat fazla olmasının nedeni savaşlarda yaşanan kayıplardır. Ancak bunun bir nedeni de C. Jacquart’ın açıkladığı ve yukarıda da ifade edildiği üzere bazı erkeklerin kendisini bekâr olarak tanımlamaları ve sayım memurlarının bu durumu gözden kaçırmalarıdır.⁵⁶ Boşanmış kadın ve erkek sayısının ise -köyler dışında- birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu durum 1926 tarihli Medeni Kanun’la kadınların da boşanma iradesinde söz sahibi olması ile de açıklanabilir⁵⁷ ki bu durumun rakamlara göre hem Türkiye genelinde hem de Kırklareli’nde söz konusu olduğu söylenebilir.

Yaş Durumu	Kırklareli Merkez ve Oranları	Kazalar ve Oranları	Köyler ve Oranları
0-19	5.040 - % 39,24	29.300 - %47,57	16.291 - %47,14
20-45	5.540 - %43,13	22.230 - %36,09	12.310 - %35,62
46-60	1.477 - %11,49	6.051 - %9,82	3.624 - %10,48
61 Üstü	787 - %6,12	4.006 - %6,50	2.333 - %6,75

Osmanlı İmparatorluğu’nun son yıllarında yaşanan savaşlar ve Millî Mücadele ile birlikte erkek nüfusta ciddi bir azalma meydana gelmiştir. 1913-1923 yılları arasında savaşlarda verilen kayıp, gelecek nesli de etkilemiş, yeni kuşak ancak II. Dünya Savaşı yıllarında verimli hale gelebilmiş, gerçek nüfus artışı da bu yıllardan sonra başlamıştır.⁵⁸ Bu olumsuzluğa rağmen 1927 nüfus sayımı, Türkiye’de genç nüfusun çoğunluğu oluşturduğu nu göstermektedir. Bu durum Kırklareli için de geçerlidir. Kırklareli’nin yaş grupları incelendiğinde genç nüfusun yoğunlukta olduğu görülmektedir.⁵⁹ 61 yaş üstü incelendiğinde ise ilerleyen yaşta kadın erkek nüfusunun birbirine neredeyse denk olması kadın ve erkek ömrünün hemen hemen birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

⁵⁴ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül II, s. 95.

⁵⁵ Hasan Dinçer, 1925 Yılında Kırklareli, İksad, Ankara 2021, s. 38.

⁵⁶ Bektaş Kaya, “1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Konya’nın Demografik Yapısı”, *Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Dergisi*, S. 47, 2022, s. 377.

⁵⁷ Nezahat Arkun, *Türkiye’de Evlenme ve Boşanmalar Hakkında Psiko-Sosyal Bir Araştırma*, İstanbul Üniv. Yay. İstanbul 1965, s. 41.

⁵⁸ Köse, *agt*, s. 149

⁵⁹ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül II, s. 95.

AYŞEGÜL ŞENTÜRK YİĞİT

Meslekler	Kırklareli Merkez	Kazalar	Köyler
Tarım	1.797 - %13,99	16.242 - %26,37	4.887 - %14,14
Sanayi	644 - %5,01	921 - %1,49	47 - %0,13
Ticaret	651 - %5,06	824 - %1,33	6 - %0,01
Serbest	108 - %0,84	164 - %0,26	84 - %0,24
Memur+Ordu	248+886 (%1,93+ %6,89)	361+315 (0,58+0,51)	89+51 (0,25+0,149)
Diğer	117 - %0,91	101 - %0,16	13 - %0,03
Mesleksizler ya da Meçhul	8.396 - %65,36	42.659 - %69,26	19.455 - %56,29

Kırklareli nüfusunun mesleki durumu incelendiğinde nüfusun %35,30'u kendisini meslek sahibi, %65,69'u mesleksiz olarak tanıtmıştır. Trakya ortalamasında bu durum %51,80 meslek sahibi şeklindedir. Kırklareli'nde toplam nüfusta mesleksizlerin yüksek ve tarımda çalışanların düşük çıkmasının sebebi tarım sektöründe çalışan erkeklerin kendilerini çiftçi olarak tanımlamasına rağmen, kadınların çoğunluğunun kendilerini mesleksiz olarak belirtmiş olmalarıdır. Hâlbuki Türkiye genelinde halkın %83,62'sinde olduğu gibi⁶⁰ Trakya nüfusunun da %71,51'i, Kırklareli'nde ise bir mesleği tespit edilen nüfusun %84,46 gibi büyük bir bölümünün tarımla geçimini sürdürdüğü anlaşılmaktadır.⁶¹ 1927 yılı Türkiye sayımı verilerine göre üretilen tarım ürünleri ve yetiştirilen hayvan sayısında ciddi bir artış sağlandığı ve ilin ekonomisinin tarıma dayalı olma özelliğini sürdürdüğü görülmektedir. ⁶²Nitekim Kırklareli dâhil Trakya'da yaşayan 80.160 aileden, 51.856'sı çiftçi ailesidir, gelirleri de tarım ve hayvancılıktır.⁶³

Dinler	Kırklareli Merkez	Kazalar	Köyler
İslam	11.934	61.177	34.547
Hristiyan	237	40	9
Musevi	662	316	-
Ermeni	-	-	-
Diğer	10	9	2
Dinsiz ya da Bilinmeyen	1	-	-
Ana Diller	Kırklareli Merkez	Kazalar	Köyler
Türkçe	11.671	59.110	33.916
Rumca	1	25	-
Bulgarca	279	281	161
Arnavutça	57	276	199
Arapça	1	1	-
Kürtçe	37	2	45
Avrupa Dilleri (Frs.İng.İtl.)	-	1	-
Yahudice	583	329	-

⁶⁰ Çalışkan, *agt*, s. 25.

⁶¹ 1927 *Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül II*, s. 103.

⁶² Dinçer, *age*, s. 26.

⁶³ Akın -Kaya, *agm*, s. 106.

1927 NÜFUS SAYIMINA GÖRE KIRKLARELİ'NİN DEMOGRAFİK YAPISI

Ermenice		1	
Diğer ve Bilinmeyen	213	1.731	237

Çok uluslu bir devlet olan Osmanlı İmparatorluğu'nda devletin gösterdiği hoşgörü sayesinde farklı inanç ve dili olan binlerce insan yüzyıllarca kimliklerini koruyarak özgürlük içinde yaşayabilmiştir. 1927 nüfus sayımında halka din ve dilleri de sorulmuştur. Sayım sonuçlarına göre Kırklareli'nde Müslüman nüfus oranı %98,72 ile Türkiye ortalaması olan %97,36'nın biraz üstünde olup Gayrimüslim nüfus yok denecek kadar azdır. Bunun sebebi 1878'den itibaren Trakya'nın genel olarak Balkanlardan Müslüman göç alan ancak vermeyen bir coğrafya olması şeklinde açıklanabilir. Nitekim bu coğrafyada azınlık olarak en fazla oranı %1,79 ile Musevi nüfus oluşturmaktadır.⁶⁴ Gayrimüslim nüfus yoğunluğunda Kırklareli Türkiye genelinde %1,19 oran ile 12. sırada yer almaktadır.⁶⁵

1927 nüfus sayımında halkın sağlık durumu hakkında da sorular sorulmuş ve böylelikle bu konuda önemli veriler ortaya çıkmıştır. Uzun süren savaşlar sadece nüfusun azalmasına sebep olmamış, kolunu, bacağını, duyularını kaybetmiş bir gaziler sınıfı ortaya çıkarmıştır. Rakamlara bakarak sağlık hizmetlerindeki gerilik ve yetersizliklerin de bazı maluliyetlere (24 kamburluk ve 565 diğer olarak ifade edilen) sebep olduğu söylenebilir. Kırklareli'nde herhangi bir maluliyeti bulunmayan sağlıklı kişilerin oranı %99,02'dir (%49,55 erkek, %49,46 kadın). En çok görülen maluliyet topal ve çolak olarak ifade edilen maluliyetlerdir. Buna göre toplam nüfus içinde 86 topal, 86 sağır, 79 çolak ve 67 sayısı ile gözlerini kaybedenler kayda geçmiştir.⁶⁶ Ancak sayım memurları sadece görebildikleri durumları kayda geçebildiği, cumhuriyetin ilk yıllarında sıtma, trahom, frengi gibi halk sağlığını tehdit eden salgın hastalıklarla mücadele edildiği ve bu duruma sağlık hizmetlerinin geriliği ve yetersizliği eklendiğinde halkın genel sağlık durumu hakkında kesin bir tespitte bulunmak mümkün olamamaktadır.

Sayımında halka kişinin annesinden öğrendiği dil, başka bir deyişle kişinin annesinden, ailesinden, sosyal çevresinden doğal yolla öğrendiği, en iyi bildiği dilin⁶⁷ ne olduğu konusunda on dört farklı dil sorulmuş ayrıca soru cetvelinde bu dillerin dışında "sair ve meçhul lisanlar" seçeneği kayda geçmiştir. Buna göre Kırklareli'nde ana dilini İtalyanca ve İngilizce olarak belirten hiç kimse yokken sadece 1 kişi ana dilini Fransızca olarak bildirmiş, %96,06 ise anadilini Türkçe olarak belirtmiştir. Nüfus istatistiğine göre 0,83 ile Yahudice, 0,66 ile Bulgarca ve 0,48 ile Arnavutça en çok konuşulan diğer ana dilleri oluşturmaktadır.⁶⁸ Kırklareli'nde Türkçeden sonra en fazla sayıya sahip olan bu dillerin varlığı bölgeye Balkanlardan gerçekleşen göçlerin sonucudur.

1927 sayımına göre Kırklareli nüfusunun %83,43'ü Türkiye doğumludur. Ancak yaşanan göçler sadece dilleri değil doğum yerlerinin çeşitliliğini de artırmıştır. Nitekim 1878'de Kırım, Kafkasya ve Balkanlar'dan gelip Anadolu'ya yerleşen Müslüman göçmenlerin 1908'e kadar yaklaşık 5 milyona ulaştığı, resmi Bulgar istatistiklerine göre sadece bu ülkeden Anadolu'ya 11.460 göçmenin geldiği görülmektedir. 1880-1900 yılları arasını gösteren Osmanlı istatistikleri de Bulgaristan, Girit, Yunanistan, Batı Rumeli, Rusya, Bosna, Romanya ve bilinmeyen başka yerlerden Anadolu'ya gelen toplam 239.335 kişinin göç ettiğini göstermektedir.⁶⁹ Balkanlar'dan Anadolu'ya ilk geçiş coğrafyası olan Trakya ve doğal olarak Kırklareli de bu göçlerden gerek transit gerekse de hedef vilayet olarak etkilenmiştir. 1927 nüfus istatistiklerine göre Türkiye genelinde 181.864 kişi Rusya, 101.163 kişi Bulgaristan, 75.435 kişi Yunanistan, 23.750 kişi Sırbistan ve 19.331 kişi Romanya doğumlu olarak kayıtlara geçmiştir.⁷⁰ Bunlardan 5.723 Yunanistan, 9.617 Bulgaristan, 2.415 Sırbistan ve 101 Romanya doğumlu kişi Kırklareli'nde yaşamaktadır.⁷¹

Doğum Yerleri	Kırklareli Merkez	Kazalar	Köyler
Türkiye	12.471	47.614	30.851
Yunanistan	255	4.320	1.148

⁶⁴ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül II, s. 111.

⁶⁵ Köse, *agt*, s. 198.

⁶⁶ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül II, s. 111.

⁶⁷ Şerif Oruç, Türkçede Ana Dil ve Ana Dili, *Journal of Turkish Language and Literature*, C. 2, S. 1, 2016, s. 314.

⁶⁸ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül II, s. 119.

⁶⁹ Karpat, *age*, s. 153.

⁷⁰ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül I, s. CII.

⁷¹ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül II, s. 133.

AYŞEGÜL ŞENTÜRK YİĞİT

Bulgaristan	57	7.369	2.191
Arnavutluk	-	16	9
Sırbistan	42	2.043	330
Macaristan	2	48	1
Romanya	3	85	13
Lehistan (Polonya)	-	-	-
Avrupa (Frs.İng.İtl.Alm.)	-	12	-
Ortadoğu	3	5	-
Diğer	6	75	174
Tabiiyetler	Kırklareli Merkez	Kazalar	Köyler
Türkiye	12.828	61.470	34.522
Yunanistan	4	5	1
Bulgaristan	10	88	32
Arnavutluk	-	1	-
Sırbistan	1	9	--
Macaristan	-	34	
Avrupa (Frs.İng.İtl.)	-	-	-
Ortadoğu	-	3	-
Diğer	1	3	3

Kırklareli nüfusunun tabiiyet durumuna bakıldığında %99,84'ünü Türkiye'ye tabii insanların oluşturduğu anlaşılmaktadır. 130 kişi Bulgaristan, 34 kişi Macaristan, 10 kişi Yunanistan ve 10 kişi de Sırbistan vatandaşı olarak kaydedilmiş olup, 8 kişi Arnavutluk ve diğer ülkeler kayıtlıdır.⁷²

SONUÇ

1927 nüfus sayımı ile nüfusu kayıt altına alma, nüfus durumu ve hareketlerinin tespit edilerek, iktisadi bir kuvvet unsuru olan insan kaynağı hakkında doğal kaynakların işlenebilmesi ve ekonomik gelişmenin sağlanması noktasında nüfus artırma hedefi başta olmak üzere bir nüfus politikası belirlenmek istenmiştir. Bu sayımın bir başka nedeni de Batı'nın, Türkiye'de nüfusun az sayıda ve kozmopolit olduğu yönündeki iddialarına bir cevap vermektir. Nitekim bu sayımla Türkiye, 14 milyona yaklaşan nüfusu ile kalabalık, homojen ve çağdaş bir ulus devlet olduğunu göstermiştir.

⁷² 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül II, s. 127.

1927 NÜFUS SAYIMINA GÖRE KIRKLARELİ'NİN DEMOGRAFİK YAPISI

Nüfus sayımı sonuçlarına göre Kırklareli, 108.989 kişi ve genel nüfusa 0,79'luk oranı ile Türkiye sıralamasında 55. sıradadır. Bu sıralama ile kalabalık bir nüfusa sahip olmadığı anlaşılan Kırklareli, kaza nüfusları olarak merkezden daha kalabalık durumdadır. Türkiye'nin genelinde olduğu üzere Kırklareli'nde de en önemli problemlerden biri okuma yazma oranının oldukça düşük olmasıdır. Kırklareli, %9,16'lık okuma oranı ile Türkiye ortalaması olan %8,16'nın üstünde olmakla birlikte nüfusu yoğun olmayan bir şehirdir. Okuma bilen kişiler arasında erkeklerin %5,91, kadınların %2,25'lik bir oranda olması, her iki cinsiyette de gerek eğitime ulaşamama gerekse de eski eğitim kurumlarına itibar etmeme konusundaki olumsuzluğu göstermektedir. Eğitim alanındaki bu olumsuzluğun yanı sıra cumhuriyet dönemine kadar ticarete daha çok Gayrimüslimlerin söz sahibi olması ve Osmanlı İmparatorluğu'ndan gelişmemiş bir sanayi mirasının kalması, tüm Türkiye'de olduğu gibi Kırklareli halkının da geçimini sağlamak için daha çok tarım ve hayvancılığa yönelmesine sebep olmuştur. Bu durum bir eğitim kurumundan mezun olunarak sahip olunan mesleklerin oranını azaltmıştır. Kişilerin medenî halleri hakkında verdikleri bilgilerde hatalar olabileceği mümkün olmakla birlikte, hataya mahal bırakmayan gerçek bir olumsuzluk, evli erkek nüfusun uzun süren savaşlar sonucu olarak kaybedilmesi ve arkalarında çok sayıda dul eş bırakmalarıdır.

Kırklareli nüfusunun doğum yerlerine bakıldığında %83,43'ü Türkiye doğumlu iken, %16,57'lik oran Türkiye dışı doğumludur. Türkiye dışında doğanlar, çoğunlukla zamanında Osmanlı hâkimiyetinde olan Yunanistan, Bulgaristan ve Sırbistan'da doğup sonradan Türkiye'ye göçmek mecburiyetinde kalan insanlardır ve Kırklareli bu insanların yeni yurdu olmuştur. Buna rağmen Türkçe ana dil oranının %92,46 olması Kırklareli'ne gerçekleşen göçlerin daha çok Türk göçü olduğunu göstermektedir. Anadil konusunda %92,46'lık oranla Türkçeyi, %0,82 ile İbranice takip etmektedir. Toplam Kırklareli nüfusu içerisinde Gayrimüslimlerin oranı ise %0,28 ile oldukça azdır.

Sonuç olarak; sayım esnasında çok sayıda kişinin sayım dışı kaldığı ve hesaplanan nüfusun gerçek sayının altında kaldığı tahmin edilmekte ise de okuryazar oranının Türkiye genelinde düşüklüğü, uzaklık sebebiyle bazı bölgelerde sayım memurlarının eksikliği, ekonomik imkânsızlıklar ve o yılların diğer olumsuz şartları düşünüldüğünde bu sayım, sonuçları bakımından yine de başarılı olarak değerlendirilebilecek bir sayıdır. Sayıma göre savaşlar, göçler ve Osmanlı'dan miras kalan problemlerin Kırklareli'nin demografik yapısını şekillendirdiği, dil, din, tabiiyet açısından homojen bir yapıda olduğu anlaşılan ve %90'dan fazlasının okuma yazma bilmediği Kırklareli nüfusunun çoğunluğunun tarımla geçimini sürdürdüğü görülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Resmi Yayınlar

28 Teşrin-i Evvel 1927 Umûmî Nüfus Tahrîri Fasikül I, II, III, Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü (TCBİUM), Hüsniyat Matbaası, Ankara 1929.

TCBİGD, 20 İlk Teşrin 1935 Genel Nüfus Sayımı, C. 59, Hüsniyat Basımevi, İstanbul 1937.

TBMM Zabıt Ceridesi.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BCA).

2. Süreli Yayınlar

Milliyet

Ülkü

3. Kitaplar, Makaleler ve İnternet

AĞANOĞLU, H. Yıldırım, *Balkanların Makûs Talihi: Göç*, İz Yay. İstanbul 2013.

AKIN Veysi-YALÇIN Kaya, "Cumhuriyetin İlk Tarım Sayımı Verilerine Göre Trakya'da Tarım ve Hayvancılık", *Trakya Üniv. Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 21(2), 2020, ss.103-114.

ARI, Kemal, "Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikasını Belirleyen Temel Unsurlar", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 8, S. 23, 1992, ss. 409-420.

ARKUN, Nezahat, *Türkiye'de Evlenme ve Boşanmalar Hakkında Psiko-Sosyal Bir Araştırma*, İstanbul Üniv. Yay. İstanbul 1965.

BAŞ, Ramazan, *Türkiye'nin Nüfus Politikası (1923-1980)*, Atatürk Arş. Mer. Yay. Ankara 2023.

ÇAKMAK, Fevzi, “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Nüfusu Kayıt Altına Almaya Yönelik Girişimler”, *ÇTTAD*, VIII/18-19, 2009, ss. 89-115.

ÇALIŞKAN, Bülent, Türkiye’de Nüfus Artışının Ekonomik Gelişme ve İstihdam Açısından İncelenmesi, *İstanbul Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1993.

DEMİREL, Ahmet, *Tek Partinin İktidarı*, İletişim Yay., İstanbul 2018.

DİNÇ, Güven, “Cumhuriyet’in İlk Nüfus Sayımına Göre Antalya’nın Demografik Yapısı”, *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, S. 12, 2007, ss. 65-87.

DİNÇER, Burhan, “1927 Genel Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Edirne İlinin Nüfus Özellikleri”, *JASSS*, S. 98, 2023, ss. 507-524.

DİNÇER, Hasan, *1925 Yılında Kırklareli*, İksad, Ankara 2021.

DUMAN, Önder, “Atatürk Döneminde Balkan Göçmenlerinin İskân Çalışmaları (1923-1938)”, *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 43, 2009, ss. 473-490.

GÖKBURUN, İbrahim, “Türkiye’nin Demografik Dönüşüm Sürecinde Nüfus Politikalarının Rolü”, *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 4 Özel Sayı, 2020, ss. 1-15.

GÖKÇEN, Mehmet Turgay, *Trakya’da Mekânsal Değişimler*, İstanbul Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1994.

GÖKTEPE, Kaya, “Türkiye Trakyasında Nüfus ve İskân Politikaları (1830-1914)”, *Trakya Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 16, S. 2, ss. 99-123.

GÜRİZ, Adnan, “Türkiye’de Siyasi Partilerin Nüfus Politikası Konusunda Görüşleri”, *Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 28, S. 1, 1971, ss. 13-40.

HALAÇOĞLU, Ahmet, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli’den Türk Göçleri*, TTK Yay. Ankara 1995.

İstatistik Göstergeler 1923-2013, TÜİK Yay., Ankara 2014.

KARPAT, Kemal, *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, Timaş Yay. İstanbul 2010.

KAYA, Bektaş, “1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Konya’nın Demografik Yapısı”, *Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 47, 2022, ss. 370-387.

Kırklareli İstatistik Yıllığı, Kırklareli İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, *kirklareli.gov.tr*.

KOYLU, Zafer-ERDİNÇ, Utku Can, “1927 Nüfus Sayımına Göre Eskişehir”, *Atatürk Yolu*, S. 68, 2021, ss. 495-530.

KÖSE, Mustafa, *1927 Nüfus Sayımı ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi*, Afyon Kocatepe Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2010.

Nüfus ve Nüfusun Yapısı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Ankara 1994.

ORUÇ, Şerif, “Türkçede Ana Dil ve Ana Dili”, *Journal of Turkish Language and Literature*, C. 2, S. 1, 2016, ss. 311-322.

Trakyaka.org.tr Erişim:10.4.2024.

SERTEL, Savaş, “Cumhuriyet’in İlk Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Malatya’da Nüfus”, *Akademik Bakış Dergisi*, S. 48, 2015, ss. 80-96.

TAMER, Aytül- Alanur Çavlin Bozbeyoğlu, “1927 Nüfus Sayımının Türkiye’de Ulus Devlet İnşasındaki Yeri: Basında Yansımalar”, *Nüfusbilim*, S. 26, 2004, ss.73-88.

TEZEL, Yahya S., *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi*, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1994.

TÜMERTEKİN, Erol- Nazmiye Özgüç, *Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân*, Çantay, İstanbul 2019.

YÜZBAŞI, Esin, “1927-1950 Yılları Arasında Antalya’nın Nüfusu ve Demografik Yapısı”, *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2020, ss. 123-150.

GTTAD

Makale Bilgileri:	
Etik Kurul Kararı:	<i>Etik Kurul Kararından muaftır.</i>
Katılımcı Rızası:	<i>Katılımcı yoktur.</i>
Mali Destek:	<i>Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.</i>
Çıkar Çatışması:	<i>Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.</i>
Telif Hakları:	<i>Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.</i>
Article Information:	
Ethics Committee Approval:	<i>It is exempt from the Ethics Committee Approval</i>
Informed Consent:	<i>No participants.</i>
Financial Support:	<i>The study received no financial support from any institution or project.</i>
Conflict of Interest:	<i>No conflict of interest.</i>
Copyrights:	<i>The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.</i>